

DR. IVAN ORAŽEN (1869–1921)

Različna obdobja, različne stroke, njihov razvoj in napredek zaznamujejo posamezniki, nosilci idej in njihovi predani izvajalci. Svoj pečat vtisnejo dobi, v kateri so živeli, številne zamisli ali dejanja pa preživijo čas svojega nastanka in ohranjajo trajen spomin na svoje ustvarjalce.

Dr. Ivan Oražen je eden izmed stebrov pokončnosti slovenskega naroda in zdravništva. Njegova zavzetost za slovenstvo in povezovanje Slovencev z južnoslovanskimi narodi je po razpadu Avstro-ogrske monarhije dobila stvarne osnove. Prav tako mu pripada vidno mesto v slovenskem zdravstvu, saj je v njem širil strokovnost in stanovsko povezanost ter postal dobrotnik Medicinske fakultete. Svoje veliko premoženje je zapustil njej, ustanovil Oražnov dijaški dom ter tako omogočil študij revnim in uka željnim dijakom in študentom.

Razloge za Oražna značilno razdajanje moramo iskati v njegovi naravi in rani mladosti, polni siromaštva in različnih krivic, ki jih je doživljal kot nezakonski otrok. Bil je zaznamovan, sirota brez očeta. V otroških in mladostnih letih je bil deležen prezira, pa tudi pomanjkanja in odrekanja. Z gladežem se je prebil do poklica zdravnika. Spoznal je, da je pravica največkrat slepa in krivica v boju z njo pogosto zmaga. Že v "malenkostih", kot je rojstvo otroka, nezaželenega za očeta! Ker krivicam ni mogel ubežati, se je v sebi odločil, da bo pomagal ljudem, ki bodo doživljali podobne usode in vstopali v življenje brez gmotne podpore.

Rodil se je 26-letnemu kmečkemu dekletu in slovenskemu sodniku, 8. februarja 1869. leta v Kostanjevici na Krki. Datum rojstva je sporen; v rojstni in krstni knjigi je naveden 9. februar, v vseh Oražnovih dokumentih pa je zapisan 8. februar. Predvidevamo, da je krstitelj krstni datum poistovetil z rojstnim. Rojstni in krstni list pravi, da se je v kostanjeviški hiši št. 24 rodil Ivan Oražen, nezakonski sin samske Ivane Oražen, hčerke posestnika iz Kostanjevice, in neznanega očeta. Krstna botra sta bila trgovec Franc Šetinc in županova hči Klementina Sever. Dokument tudi pravi, da ga je po rimskokatoliškem obredu krstil kaplan. Franz Kepec.

Z materjo Ivano (r. 1843) sta živela v hiši Oražnovih. Ivanova mati je imela dva brata, starejšega Josipa (r. 1841), in mlajšega Franca (r. 1850), ter sestre, starejšo Antonijo (r. 1839) in veliko mlajšo Marijo (r. 1859). Na domu je ostal Franc, in prevzel posestvo, Josip pa je šel študirat. Ob Ivani je imel potomce le še Josip in sicer hčerko Elo (r. 1870). Poročena sta bila samo Josip in Marija; slednja se je pisala Zajc (Saitz). Ivan je tako preživel otroštvo pod streho strica Franca, se igral z edino sestrično Elo in živel v zdravem kmečkem duhu. Ivanova mati se ni poročila in ni imela več otrok. Ela pa je prav tako neporočena živela pri svoji teti Mariji Zajc vse do njene smrti 1916. Dočakala je visoko starost 84 let.; umrla je leta 1954 in je pokopana v grobnici Auerjevih na Žalah v Ljubljani.

Nezakonski Ivan z očetom ni imel stikov. Po pripovedovanju služkinje Tonke sta se enkrat srečala v Ljubljani. Oče ga je ogovoril, a sin ga je zavrnil, češ da ga ni hotel poznati, ko ga je potreboval, zdaj pa sam noče vedeti zanj.